

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Æternitas propria Dei est, atque speciale eius Attributum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

esse potest esse aternitas, quæ ipsa duratio esse diuini est: quare, nisi sui ipsius mensura sit (quod implicat) durationis diuini esse nequit esse mensura. Sed neque ipsius diuini esse est mensura, sed forma. Nec magis potest esse mensura aliarum durationum creaturarum: quia omnes infinitè excedit, ac nulli potest aptari, nisi forte in eo sensu, quo Aristoteles mensurarum species enumerans 10. metaph. c. 2. & 3. Primum in vnoquoque genere reliquorum generis eiusdem mensuram esse dixit. Hoc autem mensura genus respectu creatorum diuinis omnibus commune est. Tandem mensura passiva nequit esse aternitatis ratio, & essentia. Ex dictis enim satis constat eius mensuram actiuam, neque in Deo, neque in creaturis posse repetiri.

6. Licet autem certa hæc sint, ac proinde de aternitatis, etiam eo nomine significata; conceptu rationem mensuræ siue actiue, siue passiuæ non esse, neque ex ea parte relationem rationis includere (id quod fuisse ostendunt Gabr. in 2. d. 2. q. 1. art. 3. dub. 1. circa med. Okam. q. 13. sub init. Durand. in 1. d. 19. q. 2. art. 1. Vazq. 1. p. d. 31. c. 6. Soar. d. 50. mer. sect. 4. a. n. 3.) Vazq. tamen ibi, §. *Tertia pars nostræ opinionis*. Aliiter in aternitate, vt eo nomine significata, aliquid rationis includit nimirum negationem mensuræ, quæ rationis quidem est, cum mensura actualis, cuius negatio est, sit rationis nostræ opus. Sed in primis negatio mensuræ, quæ in aternitate est, posterius quid est interminabilitate, seu negatione initij, & finis durationis Dei, quæ nomine aternitatis, ac definitione eius à Boetio data ea particula *interminabilis* significatur: quare neque aternitatis nomine ea mensura negatio significatur; sed solum infinitas durationis illius, ad quam negatio mensuræ metaphysicè conuenit. Secundo negatio mensuræ, nescio quo pacto rationis sit: ex eo enim, quod relatio mensuræ rationis sit, non recte inferatur eius negationem rationis esse debere, nisi quatenus à nobis concipitur: nam reuera, quicquid reale est negatio entis cuiusvis rationis est. Quod autem, vt à nobis concipitur in Deo negatio illius entis rationis, quod in mensura actuali est, ens rationis sit, id quidem ex parte modi cognoscendi, non autem ex parte rei obiectæ se tenet: sique negatio principij, & finis, quæ aternitate significatur, ens rationis dici debet: quia, cum reuera positiua aternitatis entitas sit, tamen, vt negatiua à nobis concipitur, & significatur; & tamen nihil rationis in eo includi fateatur. Vazq. ibidem: quia id totum non ex parte rei obiectæ, sed ex parte solum nostri modi concipiendi se tenet.

7. Verius igitur est in aternitate, etiam vt eo nomine significata, nihil rationis ex parte obiecti includi, vt docent S. Thom. 1. p. q. 10. art. 1. Etsi enim dicat consistere in apprehensione vniformitatis eius, quod est extra motum, seu successione, non quidem apprehensionem ad aternitatis essentiam, & rem ex parte obiecti apprehensam spectare voluit, sed solum eius obiectum. Consensit Caietan. ibi in reali illa vniformitate essentia diuina, seu diuini esse essentiam aternitatis, hoc etiam nomine significata, totum obiectum illius conceptum constituens: qui quidem ille ipse est, quem definitione Boetij explicauimus. Nec plura de mente Caietani indaganda, de qua multa alij superflue. Est etiam sententia Scoti quodlibet. 6. & Soar. d. 50. mer. sect. 4. n. 12. quare recte negatione essentiali successione, & termini vtriusque explicata illis verbis: *Interminabilis, ac tota simul*, à nobis concipitur aternitas, & explicatur. Quid autem positiuum illud, quod eis negationibus à nobis concipitur tandem sit, inquit solet: sed inquitur quod nequit explicari, nisi ad negationes recurratur, quibus nobis innotet, quid sit totam suam durationem infinitam Deum simul, atque indiuisibiliter habere: conare autem, quid sit totum simul durationis atque infinitudinem hanc sine negationibus prefatis explicare, & nusquam aliter poteris.

8. Naturalibus rationibus ita explicata aternitas Dei demonstrari facile potest. Primo quidem ex predicato entis à se, ex quo reliqua Dei attributa, eorumque infinitas demonstrantur. Etenim, quod à se est, non solum esse ab alio nequit recipere, sed neque durare: ergo quemadmodum ex hoc predicato esse illimitatum, reliquaque attributa, & predicata debet necessariò habere, ita etiam

necessariò, & durare illimitatum debet habere: imò & totam sui esse durationem habere simul, ac siue successione vlla necessariò debet. Cum enim à se sit, atque omnia habeat, tempus, seu durationis successione, vt aliquid habeat durationis expectare nequit: ac proinde, vbi primum est, totam sui esse durationem intrinsecam necessariò habebit. Confirmatur, ac declaratur ratio: quia nil amplius habere potest unde durare potius euincatur: quam habet vbi primum est: ergo vbi primum est, totam habet durationem intrinsecam infinitam & simul. Secundo demonstratur ex predicato immutabilitatis Dei, si enim duratio intrinseca Dei, atque diuini esse successione haberet, nec esset tota simul, & infinita, mutari intrinsecè Deus posset. Tercio probatur ex infinitate, quam è conceptu suo etiam metaphysico quoduis predicatum diuinum habet, in qua clauditur successione, & finitatis negatio in duratione diuina, vt patet. Si vel enim finita, vel non tota simul, duratio diuina foret in suo conceptu non clauderet infinitatem. Quarto demum ex physica Dei vnitatem, ac simplicitate summa, quæ talis non esset, si intrinseca eius duratio diuisibilis, ac finita foret. Item successiuium, & finitum cum esse Dei infinito, ac non successiuo identificari realiter nequit.

CERTAMEN II.

Aternitas propria Dei est, atque speciale eius attributum.

1. **C**onclusio, quam præfixus continet titulus ea est. Aternitatem propriam Dei esse, ita vt creatam, seu creaturæ aternitatem propriam dari repugnet. Etsi autem conclusio hæc valde diuersa ab ea, quod scilicet Dei aternitate creatura aternari nequeat: sicut neque vllius alterius predicati diuini effectum formalem vnoius realis beneficio participare: vt vniuersim d. 3. q. vlt. sine docuimus, ostendimusque controuersi. de Incarnat. In hac autem conclusionem solum asseritur nullam durationem creatam aternitatem strictam esse posse: ac proinde aternitatem propriam, & rigide dictam solum Dei propriam esse, nec posse durationi alteri à diuina conuenire. Hoc tanquam dogma tradit Fulgent. de fide ad Petr. cap. 6. his verbis: *Firmissime tene, & nullatenus dubites: solum Deum aternum, & incommunicabilem* (creaturis, quæ aternam) esse id quod docet Plates Pl. 101. illis verbis. *Ipsæ peribunt, & tu autem idem ipse es, & anni tui non deficiunt.* Scilicet de possibili: quare inde Paulus ad Hebraeos 1. Filij diuinitatem probat, quia ita durat. Lessius noster: quia duratio creaturæ ab aeterno pugnare cum predicato creaturæ de cuius ratione est initium habere: quam rationem recitat ex Augustino 12. de ciuit. c. 15. Fulgent. de fide ad Petr. c. 3. Ambros. 6. exhamer c. 1. Basil. 2. contra Eunom. vbi eo probat Filium Dei creaturam non esse, quia aternus est: atque eiusdem amentia sit creaturæ aternitatem, siue ab aeterno durationem concedere, atque Deo illam negare: & ex Damasc. 1. de fide c. 8. Vnde Graeci Patres communiter, & August. 7. contra Felician. creationem productionem rei ex non esse ad esse definiunt. Si autem non esse creaturæ ad sui esse necessariò præcedit, aternitate præcedit: ac proinde nonnisi in tempore, potest incipere creatura. Vt autem breuiter in testimoniis Patrum nihil esse momenti pro hac opinione ostendamus vno verbo eos de non esse, non de facto, sed de possibili altimo locutos: cum enim creata omnia contingencia sint, eorum esse, & sui non esse apta nata sunt procedere, atque eorum esse, sui non esse succedere: quare & successione, seu esse ad sui negationem, & negationis ad suum esse, si, vt potest, deficiat, possunt admittere. Secundo citati Patres aliquid de creaturis, vt de facto existere, loquuntur, ac de creatione, quæ de facto fuit.

2. Hæc tamen omnia nec satis firma sunt, neque ad conclusionem nostram necessaria: non quidem firma factis: quia licet creatura ens ab alio, ac non esse essentia sua sit: quare, & initium sui esse necessario ordine causas

litas (supponat non tamen ordine durationis: ergo recte poterit esse ens ab alio, & creatura, licet sit ex æternitate. Ex confirmatur: quia negari nequit, quin Deus ab æterno æque expediam suam potentiam creaturam Michaelis habuerit, atque habuit in tempore, quo illum produxit: ergo, nisi in essentia Michaelis passiva increa- bilitas ab æterno ostendatur (quæ ut dixi ex prædicato ef- fendi ab alia causatiue nusquam ostenditur) ab æterno, & ex æternitate potuit æque, atque in tempore produci. Probatur vterius: quia creatura essentia sua defectibili (ut pote ex libera Dei voluntate permanere) non repu- gnat in æternum permanere: ergo neque ab æterno per- durare: dummodo id à libera Dei voluntate fortiat: quod si in rebus essentia sua successit, ut in nonnullis motibus duratio ab æterno esse non possit: alit in perma- nentibus duratio ab æterno non ita videtur repugna- re. Sed de hoc in physicis fufius. Quare fufiori hic di- fputatione, accuratiorque examine abstinerebo: maxime cum è possibilitate, vel repugnantia durationis creaturæ ex æternitate, veritas primæ huius certiffimæ conclusionis maxime pendeat.

3. Admissa ergo possibilitate infinitæ creatæ duratio- nis tam à parte antequam à parte post, ac proinde, quæ ex æternitate, & per æternitatem fit: Nihilominus æter- nitas proprie non erit. Etenim tota simul exercite non erit essentia sua, est potentia, & apertudine tota simul fit, ut de permanenti duratione, maxime de substantiarum spiritualium æquo plures æstimant, qui durationem (ea- rum præcipue) à te durante realiter differre inficiantur; alit actus, & exercite tota simul æternitate non est. Dei au- tem æternitas essentia, & conceptu suo indivisibili, ut di- ximus, actus, & exercite tota simul est, quin aliunde esse non possit, omnique durationis imaginariæ, & vltiori- etiam spatio, & intervallo, quantum ex se est, nequit non coexistere, licet ex parte alterius extremi possit co- existentia deficere: sicut de coexistentia Dei per immen- sitatem suam spatio imaginario toti, & vltra superius di- cebamus. Licet autem in ea opinione de duratione, quæ æquum est, & tota simul dicitur, atque à substantia spiri- tuali physice indistincta (de cuius veritate examen ad con- troversias physicas remittimus, ubi plura pro illo produ- ximus) de se apta etiam per illam sit substantia perma- nens spiritualis ut toti spatio imaginario coexistat per æternitatem, atque si ita produceretur, etiam ex æterni- tate: de te tamen non est determinata, ut ita coexistat: cum de se & essentia sua non existat, sed contingens sit, atque indifferens ut existat, vel non existat: ac proinde de se indifferens, ut toti illo spatio, imo & cuius eius parti, & momento existat, ac de facto durationi rea- li, quæ de facto est, fuit, vel erit, rebulque, quæ pro illa existit, coexistat, sicut necessario per suæ æternitatis indivisibilitatem durationem coexistit, & coextenditur vnde- quaque Deus.

4. Atque inde satis constat apertum inter æternitatem Dei, atque possibilem creatam durationem per æterni- tatem totam discrimen: indeque & discrimina alia inter hæc eadem suboriuntur. Sicut enim dicebamus de im- mensitate, inde etiam æternitas Dei principium obiectionum, & exemplar omnis creatæ durationis, etiam quæ per totam æternitatem esset, eiusque fundamentum, & ut diximus cert. 1. primi generis mensura. Recte enim ac profunde aiebat Dionys. 5. de divin. nom. Ipse Deus est principium, & mensura æternum. & temporum entitas, & entium æquum. Et rursus: ipsum æquum, & omnia quæ sunt, & mensuræ æternum, & quæ sub mensuras cadunt per ipsum, & ab ipso sunt, & cap. 10. Ipse est omnium æquum, & tem- pus, ante dies, ante æquum, ante tempus. Denique audien- tes pro his aliisque æternitatis Dei à creatæ duratione differentis. August. 1. confes. cap. 6. Summus (inquit) enim est, & non mutari: neque peragitur in te hodiernus dies, & tamen peragitur: quia in te sunt. & ista omnia. Non enim habuerit vias transiendi nisi contineres ea, & quo- niam anni tui nra. deficient, anni tui hodiernus dies, Et quam multi iam dies nostri. & Patrum nostrorum per ho- diernum tuum transierunt: & ex illo acceperunt modos, & utcumque existunt, & transiunt adhuc alij, & ut- cumque existunt. Tu autem idem ipse es, & omnia crasti- na, atque vltra, omniaque hysterna, & retro hodie facta, hodie facti. Quid ad me, si quis non intelligat: gaudeat, Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.

& ipse dicens: quid est hoc? gaudeat etiam scire, & amet, non inveniendū invenire potius te, quam inveniendū non invenire te.

CERTAMEN III.

Æternitas speciale Dei attributum ab aliis diversum ostenditur.

1. Dei æternitatem speciale Dei attributum non esse duplici ex capite probari posse videtur. Primo: quia omnia divina attributa videtur transcendere. Atque enim Sapientia, Omnipotentia, amor, immensitas, atque infinitas æterna est, atque Dei essentia, seu Deus infinitus est: vnde vel plura æternitatis attributa in Deo admit- tenda sunt, quod implicat: siquidem eiusdem generis, seu nationis vnicum solum attributum, & prædicatum di- vinum admitti in Deo potest, quodque omnem illius ge- neris rationem è conceptu suo indivisibili in se claudat: cum infinitum sit absolute, & simpliciter per denegatio- nem terminum etiam extrinseci, ut dicit. 3. certam. vlt. ostendebamus; vel dicendum est vnicam æternitatem, omnia Dei attributa transcendere: neque enim alius modus su- peresse huic rei componende videtur. Quare æternitas, seu esse æternum speciale Dei attributum non erit à reli- quis diversum.

2. Alio etiam ex capite speciale Dei attributum æter- nitas videtur non esse. Quia, nimirum confunditur cum Dei immutabilitate, pariter illius est. Etenim in duratio- ne intrinseca non mutari Deum, ad immutabilitatem Dei spectat: id autem ipsum est durationem Dei totam si- mul, atque infinitam, seu interminabilem vtriusque esse, quæ est æternitatis essentia, & definitio. Secundo Dei im- mutabilitas etiam claudit immutabilitatem de non esse ad esse. Tercio æternitas immutabilitatem, seu impossi- bilitatem motus intrinseci, seu ad intrinsecum quodvis includit. Hinc August. q. 19. ex octoginta tribus aiebat: Licet omne æternum sit immortale, non tamen omne im- mortale satis subtiliter æternum dicit: quia, est semper aliquid vivat, tamen si mutabilitatem patitur non pro- prie æternum appellatur. De natur. boni, c. 39. Illa est autem vera æternitas, quæ vera immortalitas. Hoc est, illa summa incommutabilitas, quam solus Deus ha- bet.

3. Sibi ubique similis August. ita in eandem senten- tiam scribit 12. de Civit. c. 15. Tempus autem, quoniam mutabilitate transcurrit, æternitati immutabili non po- test esse coæternum. Ac per hoc, etiam si immortalitas Angelorum non transit in tempore, nec præterita est, quasi iam non sit, nec futura, quasi nondum sit; tamen eorum motus, quibus tempora peraguntur, ex præterito in futu- rum transiunt, & ideo creatori coæterni esse non pos- sunt. Quibus verbis certiam à nobis adhibitam proba- tionem expresse. Eidem sententiæ fauet Tertul. c. 39. aduers. Hermogenem, ubi Leges æternitatis esse, atque di- fferentiam, & demutationem pati non possit. Nec fauet minus Isidorus 7. etymolog. c. 1. alijque Patres confo- ne loquuntur sæpe: quare opinio æternitatem Dei cum eius immutabilitate confundens, vel parum ef- fect, vel in eis non parum fundamenti videtur ha- bere.

4. Nihilominus æternitatem diversum ab aliis om- nibus Dei attributis esse (præsertim ab immutabilitate, de quo in terminis scholasticis Doctores disputarunt) concors Theologorum sententia est: ita S. Thomas 1. p. q. 10. art. 2. cum suis interpretibus id disputantibus; ibi Caiet. art. 1. Aureol. apud Capreol. in 1. d. 9. q. vn. ar- gum. 5. primi ord. Vazq. d. 31. c. 1. Suarez disp. 50. me- taph. sect. 5. nu. 16. Et quidem argumenta de æterni- tatis transcendentia nihil probant. Licet enim æterna omnia attributa sint, vna æternitate, tam ipsa, quam essentia Dei esse possunt, quin hæc illa transcendat: sicuti vnicam solum existentia ea omnia existunt, actuque & exercite sunt omnium sententia, physice loquendo: P Meta-